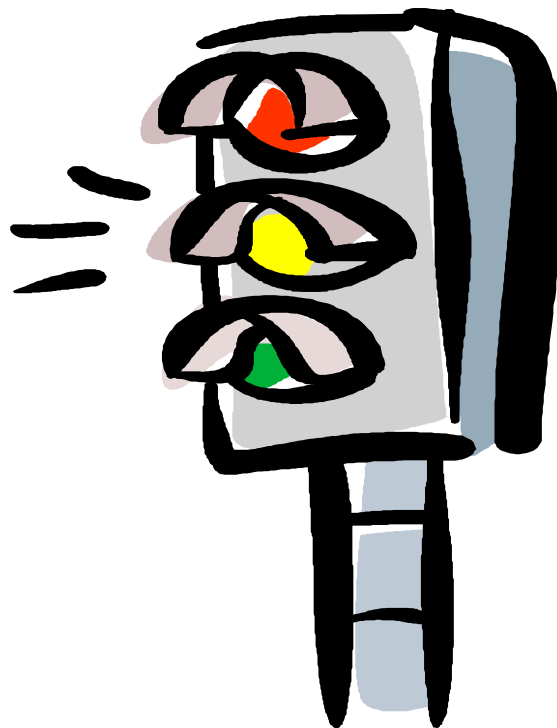

VOORONDERZOEK IN BUURTEN MET AANDACHT

HET KNIPPERLICHTENMODEL

A. INLEIDING

Het knipperlichtenmodel werd beschreven in het boek: Aandacht in het kwadraat, In 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'. Het werd uitgewerkt door de Onderzoeksgroep Armoede en Sociale Uitsluiting (OASeS). Dit onderzoek gebeurde adhv vele gesprekken en praktijkvoorbeelden vanuit Arktos.

Het model dient als handleiding binnen Arktos om een vooronderzoek op te zetten rond jongeren en hun buurt.

Deze handleiding bevat een theoretische uiteenzetting rond de verscheidene indicatoren die men dient te onderzoeken om uit te maken of men te maken heeft met een 'buurt met aandacht'. Het is opgedeeld in kwantitatieve indicatoren (de objectieve cijfergegevens) en de kwalitatieve indicatoren (subjectieve informatie).

Daarnaast bevat het concrete tips en werkvormen om informatie te verzamelen rond de indicatoren.

B. HOE HERKENT MEN 'A²NDACHT?' – EEN KNIPPERLICHTENMODEL

Nu we weten wat buurten en jongeren met aandacht zijn, presenteren we hier een knipperlichtenmodel. Het model is opgemaakt met de bedoeling een instrument aan te reiken dat toelaat in de praktijk buurten met aandacht als dusdanig te herkennen. Het idee achter dit model is door signalen op tijd te onderkennen, preventief aan de slag te kunnen gaan in een buurt met aandacht. De knipperlichten die dit instrument aanbiedt, zijn dus in de eerste plaats bedoeld voor (lokale) beleidsmakers, die aan de hand ervan kunnen beslissen of een buurt nood heeft aan een investering in een bepaalde vorm (bijvoorbeeld een buurtgerichte jongerenwerking van Arktos). Een eigen analyse aan de hand van het knipperlichtenmodel kan dan ook bekeken worden als ofwel een vervanging ofwel een aanvulling van het vooronderzoek dat Arktos zelf uitvoert in een buurt. De analysemethode is immers op dezelfde gronden gestoeld. De focus hier is gericht op de problematieken om en rond de jongerenpopulatie uit die buurt. We integreren dus een aantal factoren die, zoals besproken, maken dat jongeren extra aandacht verdienen, en bekijken wanneer er sprake is van 'a²ndacht.' Ook bouwen we verder op het idee dat de knipperlichten, die een buurt met aandacht typeren, gemengd van aard zijn. Uit de theorie en de praktijk is immers gebleken dat men rekening moet houden met twee luiken om buurten met aandacht als dusdanig te kunnen definiëren. Dit maakt tevens dat deze buurten zowel in stedelijk als in landelijk gebied kunnen voorkomen, en niet noodzakelijk uitsluitend stadsbuurten zijn (zie 4.2.2).

1. Kwantitatieve knipperlichten

De eerste groep van mogelijke knipperlichten die men kan aanwenden, bestaat uit **meetbare indicatoren**. Uit het voorgaande kan men besluiten dat vooral de combinatie en de concentratie van bepaalde risicofactoren maken dat een buurt extra aandacht nodig heeft. Het komt er dus op aan een soort synthesesemaat of index te creëren die veel verschillende en uiteenlopende indicatoren op buurtniveau bundelt, en deze gegevens te verzamelen en met elkaar te vergelijken. Deze benadering overheerst duidelijk in de initiatieven van de laatste jaren. De Databank Sociale Planning van Antwerpen (DSP, 2004) bijvoorbeeld stelde een index op om kansarmoede te verbinden met de ruimtelijke karakteristieken. Deze index bevat verschillende elementen die hierboven al besproken werden. Veel van deze criteria blijken dan ook onderling samen te hangen. Verhetsel e.a (2003) bijvoorbeeld splitsten indicatoren voor de ruimtelijke concentratie van kansarmoede bij jongeren op in enerzijds hun gezinskenmerken en anderzijds de kenmerken van de woning waarin ze wonen. Gezinsituaties die mogelijk problematisch zijn, komen vaker voor bij allochtonen, grote gezinnen en gezinnen waarvan het hoofd werkloos is. Eenoudergezinnen en lagere inkomensgezinnen zijn eveneens potentiële 'gezinnen met aandacht'. Wat betreft de woningkwaliteit vormen hoogbouw, oude woningen met weinig comfort en arbeiderswoningen problematische categorieën. Als men de clusters van elk onderdeel vergelijkt, merkt men verschillende overlappingsen op. Buurten met veel potentiële probleemgezinnen zijn dikwijls ook buurten met flatgebouwen en oude arbeiderswoningen. Deze situeren zich voor een groot deel in het stadsgebied van Antwerpen, Gent en Brussel. Ook eenoudergezinnen wonen in deze steden, en betrekken kleine flatgebouwen of hoogbouw. Buurten waarin gezinnen met een lager inkomen wonen tellen dan weer veelal arbeiderswoningen (Verhetsel e.a., 2003: 54-65).

De indicatoren die we voorstellen gelden in die zin als knipperlichten dat wanneer de buurt positief 'scoort'¹ op een of meerdere indicatoren uit slechts één factorengroep, het licht op oranje springt. Dit betekent dat de buurt een verhoogde kans heeft een buurt met aandacht te worden in de toekomst. Wanneer de buurt positief reageert op criteria uit de verschillende groepen en er dus sprake is van een combinatie van risicofactoren, zou men deze buurt rood licht moeten geven en aanduiden als een buurt met aandacht. Of die aandacht er dan meteen moet komen in de vorm van een intensieve ingreep, is een andere vraag. Alleszins zal men op dat moment de situatie van de buurt moeten blijven opvolgen en bekijken hoe deze evolueert. Het is aan het beleid dan te bepalen op welk moment en in welke vorm men de aandacht omzet in daden. Maar vast staat dat ze met dergelijk label niet te verwaarlozen valt en dat de aandacht niet mag verslappen.

1.1 Inkomensgerelateerde factoren

Maatschappelijke kwetsbaarheid is in de eerste plaats verbonden met de financieel-economische positie van de bewoners. Wanneer een groot deel van de buurtbewoners over een inkomen beschikt dat lager uitvalt dan het **landelijk**

¹ We gebruiken evenwel geen grenswaarden, omdat deze arbitrair en voor interpretatie vatbaar zijn (zie 4.2.2). Het is aan de beleidsmakers zelf hierin een aanvoelen te ontwikkelen of andere studies te raadplegen.

gemiddeld belastbaar inkomen, kan dit voor een oranje licht zorgen. Wanneer ze werk hebben, zijn het o.a. **WIGW's** (Weduwen, Invaliden, Gepensioneerden, Wezen met beperkt inkomen) die hiertoe een verhoogd risico lopen. Mensen met een lager dan gemiddeld inkomen zijn dan weer vaak werkloos. Wanneer een buurt geconfronteerd is met een hoge concentratie aan **UVW's** (uitkeringsgerechtigde volledig werklozen) en **leefloontrekkers**, duidt dit ook op een aanzet tot de vorming van een 'buurt met aandacht'. De factor inkomen is uiteraard verbonden met andere elementen van maatschappelijke kwetsbaarheid, en komt onder andere ook terug in indexen zoals die van Kind en Gezin en de indicatoren voor de toekenning van GOK-uren (zie verder).

1. Aantal bewoners met een lager dan het gemiddeld belastbaar inkomen (ADS, buurtniveau aanvragen) 2. Aantal WIGW's (APS, buurtniveau aanvragen) 3. Aantal UVW's (Socio-economische enquête) 4. Aantal leefloontrekkers (Lokaal OCMW)

1.2 Woninggerelateerde factoren

Een tweede groep van indicatoren heeft betrekking op de woonkwaliteit in de buurt. Deze groep is kleiner en niet steeds van toepassing op alle buurten. Een sociale woonwijk wordt immers verondersteld uitgerust te zijn met een kwalitatief hoogstaand woningpark. Het feit dat een buurt volledig uit **sociale woningen** bestaat, wordt op zich evenwel vaak als een voorspellende indicator gebruikt. Wanneer het gaat om privé-woningen, kunnen factoren zoals het **ontbreken van klein comfort** en **centrale verwarming** op maatschappelijke kwetsbaarheid duiden. Deze eerste indicator werd in de socio-economische enquête gemeten als 'de gerieflijkheden van een particuliere woning'. Ook '**alternatief wonen**' (permanente campingbewoning, wonen in het 'grijze circuit' van woningen en in collectieve huishoudens) kan het licht op oranje doen springen. Samengevat kan men dus best rekening houden met volgende indicatoren:

1. De buurt is een sociale woonwijk 2. Combinatie van de gerieflijkheden van de bewoonde particuliere woningen (Socio-economische enquête) 3. Aantal woningen zonder centrale verwarming (Socio-economische enquête) 4. Aantal bewoners in het alternatieve woningcircuit (Socio-economische enquête, buurtniveau aan te vragen)

1.3 Gezinsgerelateerde factoren

Een derde grote categorie van risicofactoren bevindt zich op gezinsniveau. De gezinssituatie, en dus de situatie van de ouders daarin, speelt namelijk een grote rol in het vormen van aandacht. Het aantal **alleenstaande ouders** blijken een risicofactor in te houden. Ook een **vreemde origine** van de ouders is een relatief

goede voorspeller van maatschappelijke kwetsbaarheid, althans wanneer men het in het algemeen beschouwt en voldoende nuanceert naar het land van herkomst. De indicator van Kind en Gezin, het aantal geboortes in een 'kansarm gezin', synthetiseert verschillende gezinsgerelateerde aandachtselementen. De criteria die het Gelijke OnderwijsKansendecreet (GOK-decreet) toepast om te bepalen hoeveel extra aandacht bepaalde gezinnen nodig hebben, vormen eenzelfde soort synthesesmaat.

1. Aantal kinderen bij een alleenstaande ouder (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie, buurtniveau aanvragen)
2. Aantal bewoners met een vreemde nationaliteit (Socio-economische enquête)
3. Aantal kansarme gezinnen (Kind en Gezin, buurtniveau aanvragen)
4. Aantal gezinnen die recht geven op GOK-uren in het basisonderwijs (LOP)

1.4 Jongerengerelateerde factoren

Wat betreft de jongeren uit deze gezinnen ten slotte kunnen verschillende aanstekers het oranje licht doen branden. Onder anderen deze factoren kunnen bovendien doen besluiten dat de buurt niet alleen met aandacht maar met aandacht in het kwadraat te maken heeft. Allereerst kan eenvoudigweg het **aantal jongeren** in een buurt, zeker wanneer men ze relateert aan de oudere bevolkingsgroepen, al in de richting wijzen van 'a²ndacht'. Ook de **jeugdwerkindex**, namelijk het aantal voorzieningen voor jongeren in de omgeving, kan een vergelijkbare functie uitoefenen. Afhankelijk van het aanbod van het bestaande jeugdwerk en de aard ervan zal een buurt meer of minder aandacht verdienen. Verder kan men de 'problematische' jongeregevallen in kaart brengen, door het aantal jongeren in de **Bijzondere Jeugdbijstand** en in de **geregistreerde criminaliteit** in kaart te brengen. Men zou bij de Bijzondere Jeugdbijstand en de lokale politie gegevens van jongeren uit de betrokken buurt dus kunnen opvragen of ten rade gaan bij betrokken hulpverleners. Bovendien moet worden gekeken naar de school- en werksituatie van de jongeren uit de buurt. Leerlingen die **buitengewoon** of **beroepssecundair** onderwijs volgen, hebben meer risico op maatschappelijke problemen. Daarnaast geldt hetzelfde voor jongeren die **spijbelgedrag** vertonen of door hun school **geschorst** zijn. Wanneer ze niet meer studeren, vormen **werkloze** jongeren en jongeren in een **steunverleningssituatie** een kwetsbare groep. Schematisch voorgesteld gaat het om volgende indicatoren:

1. Aantal jongeren in de buurt (Socio-economische enquête)
2. De jeugdwerkindex (Afdeling Jeugd en Sport, cijferboek gemeentelijk Jeugdwerkbeleid)
3. Aantal jongeren in de Bijzondere Jeugdbijstand (Bijzondere Jeugdbijstand, buurtniveau aanvragen)
4. Aantal jongeren in de geregistreerde criminaliteit (Lokale politie)
5. Aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs (Ministerie van Onderwijs, buurtniveau aanvragen)
6. Aantal leerlingen in het deel- of voltijds beroepssecundair onderwijs (Ministerie van Onderwijs, buurtniveau aanvragen)
7. Aantal leerlingen met spijbelgedrag (LOP)
8. Aantal geschorste leerlingen (LOP)
9. Aantal werkloze jongeren (Socio-economische enquête)
10. Aantal jongeren in het leefloot (lokaal OCMW)

2. Kwalitatieve knipperlichten

Cijfermatige indicatoren kunnen evenwel niet zonder aanvulling van meer **'zachte gegevens'** die moeilijker te meten zijn. In deze 'subjectieve' kant van de aandacht die een buurt verdient, maken we een onderscheid tussen de ervaren leefbaarheid van een buurt enerzijds en de beeldvorming die erover bestaat anderzijds. Als een beleidsmaker signalen opvangt met betrekking tot onleefbaarheid of negatieve beeldvorming, gaan deze vaak gepaard met scores op de meetbare indicatoren van een buurt. Het verschil tussen beide groepen knipperlichten, zit hem in de preventieve waarde van de objectieve cijfers. Wanneer men op tijd kan ontdekken dat een buurt te kampen heeft met een concentratie aan negatieve factoren op het vlak van inkomen, gezin en woning, kan men nog tijdig ingrijpen. Vandaar dat deze factoren bij uitstek knipperlichten zijn, en ze kunnen waarschuwen. Wanneer er problemen met betrekking tot leefbaarheid worden gemeld of men weet heeft van een sterk negatieve beeldvorming, is het feitelijk reeds te laat. Deze kwalitatieve knipperlichten hebben dus vrij weinig preventieve waarde, aangezien de problemen die men wil vermijden dan vaak al opgetreden zijn. In die zin zijn ze geen absolute voorwaarde voor een buurt er een met aandacht wordt. Ze impliceren in ieder geval wel dat de aandacht die al bestaat bij een oranje of rood knipperlicht nog versterkt zou moeten worden. Wanneer elementen uit onderstaande groepen op een buurt van toepassing zijn, moet bijgevolg eerder aan actie en dus investering dan louter aan het opvolgen van de toestand worden gedacht.

Bij de beoordeling van de kwalitatieve gegevens is het belangrijk zich telkens enkele vragen te stellen. De aard van de signalen speelt immers een rol. Zo kan men zich afvragen bij wie de signalen oorspronkelijk zijn ontstaan, en hoe ze de opdrachtgever ter ore zijn gekomen. Stuurde een bepaald individu die tekens uit, of betrof het een groep van mensen, organisaties of instanties? Leefde het signaal reeds lange tijd in de lokale gemeenschap? Het is ten tweede van belang te weten over welke groep(en) het precies gaat, hoe men (de)ze kan afbakenen en hoe groot deze dan zijn. En ten slotte: hoe lang bestaat het signaal al, kan het worden herkend door anderen, en wordt het ondersteund door een eigen analyse?

2.1 Kenmerken van de woonomgeving

De karakteristieken van de buurt als woonomgeving hebben ten eerste een invloed op de levenskwaliteit van de buurt. Deze kunnen betrekking hebben op het **uitzicht** ervan, bepaald door onder meer de mate van sluikstorten en de verkeerssituatie. Belangrijker echter zijn de aanwezigheid van bepaalde **voorzieningen**. Deze gaan van een (beperkt) winkelaanbod over groenvoorziening en open ruimte tot speelgelegenheden voor kinderen. Ook voor jongeren is het belangrijk op zijn minst een eigen 'hangplek' te hebben, indien een georganiseerd aanbod in de buurt niet mogelijk blijkt. Hiermee samenhangend is de graad van **isolatie** van de buurt, die ervoor zorgt in welke mate buurtbewoners afgesneden zijn (of zich voelen) van de buitenwereld. Wanneer het isolement groot is, loopt de buurt een grotere kans op leefbaarheidsproblemen. Men kan dit kwalitatieve knipperlicht onder de objectief-meetbare instrumenten rangschikken, en er effectief harde gegevens rond gaan verzamelen. Belangrijk is evenwel ook aandacht te hebben voor de ervaring van de

bewoners zelf. Het is maar wanneer de buurtbewoners hun leefomgeving als problematisch ervaren, dat deze ook werkelijk problematisch wordt. In de Socio-economische Enquête van 2001 werden deze elementen mee opgenomen (FOD Economie, 2006). Concreet zou men zich volgende vragen kunnen stellen bij de beoordeling van de woonomgeving:

1. Welke functies biedt de buurt nog behalve de woonfunctie? Zijn er winkelgelegenheden en diensten zoals een bank (privaat) of een overheidsdienst (publiek) aanwezig? Is er een verkeersfunctie nabij de buurt? Zijn er mogelijkheden in de sociale, recreatieve of sportieve sfeer? Welke daarvan zijn toegankelijk voor of gericht op jongeren?
2. Leent de openbare ruimte in de buurt zich ertoe om enkele van deze functies over te nemen, door de aanwezigheid van bijvoorbeeld bankjes, een speeltuin, een sportveld, groene ruimte enz.?
3. Hiermee samenhangend: hoe ver ligt de buurt van plaatsen waar andere functies dan de woonfunctie voorzien zijn? Hoe ervaren de buurtbewoners hun relatie met de omliggende gemeenten of buurten? Voelen zij zich geïsoleerd?
4. Hoe tevreden zijn de buurtbewoners over hun woonomgeving? Hoe beoordelen zij de ruimtelijke structuur van de buurt, de netheid en de aanwezigheid van de bovengenoemde voorzieningen?

2.2 Relatie tussen bewonersgroepen

Het isolement van de buurt sorteert ook effecten op de graad van **sociale cohesie en controle**. In geïsoleerde buurten vallen de bewoners sterker op elkaar terug en zijn ze als burens meer op elkaar gericht. Deze intense burenrelaties kunnen zowel een voor- als een nadeel voor de buurt inhouden. Enerzijds zijn ze positief in de betekenis van een groter samenhangs- en gemeenschapsgevoel, en de mogelijkheid tot het ontwikkelen van goede contacten en zelfs vriendschapsbanden. Anderzijds blijken ze ook nadelen in zich mee te dragen. De stevige onderlinge banden kunnen immers uitmonden in een cultuur van controle, roddelen en klagen. Wanneer men dicht op elkaar leeft en sterk op elkaar aangewezen is, wordt men namelijk vaker geconfronteerd met de negatieve kanten van het samenleven. Zeker wanneer men verschillende gewoontes, culturele achtergronden en levensstijlen heeft, kan dit negatief effect tot uiting komen. Dit is dus vooral (maar niet uitsluitend) van toepassing op buurten waarin verschillende categorieën van mensen naast elkaar wonen, allochtonen en autochtonen, jongeren en ouderen enz. Naast de volwassen bewoners onder elkaar kan dit dus ook betrekking hebben op de relatie tussen jongeren en ouderen. Deze kan spanningsvol worden en aanleiding geven tot intergenerationele conflicten. Signalen in die zin houden een waarschuwing in voor leefbaarheidsproblemen die in de toekomst zouden kunnen escaleren. Concreet vertaalt dit kwalitatief element zich naar volgende vragen:

1. Welke soorten groepen mensen leven naast elkaar? Wat vertellen ons de verzamelde demografische gegevens hierover?
2. Is er sprake van signalen gegeven door bewoners of instanties met betrekking tot conflictueuze situaties? Wie gaf deze signalen, tot welke 'bewonersgroep' behoort deze persoon of instantie?
3. Hebben experts zoals een sociaal assistent of een wijkagent de indruk dat er spanningen bestaan tussen verschillende bewonersgroepen?

2.3 Beeldvorming in en over de buurt

De manier waarop mensen de buurt en haar bewoners(groepen) percipiëren, is van groot belang gebleken. Enerzijds kan de manier waarop de **'publieke opinie'** in de centrumgemeente over de buurt oordeelt, bijdragen tot een verhoogde aandacht. Wanneer het oordeel negatief uitvalt immers, zal de buurt sneller vervallen tot een buurt met aandacht omdat ze als dusdanig wordt gepercipieerd en de bewoners zelf onder dat imago gebukt gaan. Anderzijds kan er ook **binnen de buurt** sprake zijn van een negatieve beeldvorming, met name jegens de jongeren. Oudere volwassenen hebben soms de neiging de jongerengroep te viseren en hen – deels op basis van bepaalde feiten – negatieve kenmerken toe te dichten. Als dit het geval is, en zeker wanneer dat labelingsproces gepaard gaat met een **spanningsrelatie** tussen beiden, dient de aandacht nog extra te worden verscherpt. De jongeren in kwestie zullen dan ook last hebben van hun slechte naam en deze in bepaalde gevallen zelfs des te meer waarmaken. Investeren in een mentaliteitsverandering en ervoor zorgen dat er minder aanleiding bestaat tot een negatief beeld is in dergelijk geval dan ook aangewezen. Om dit signaal te herkennen kan men zich het volgende afvragen:

1. Is er sprake van een negatief imago van de buurt in de centrumgemeente? Is dit gekend bij diensten zoals het OCMW of de politie?
2. Zijn er in het verleden al voorvallen geweest die later bekend werden in de omliggende gemeenten of buurten? Gaan er nu nog steeds verhalen de ronde over bepaalde gezinnen of gebeurtenissen van de buurt?
3. Hebben experts zoals een sociaal assistent of een wijkagent de indruk dat er sprake is van een negatieve beeldvorming binnen de buurt tussen verschillende bewonersgroepen?

C. Tips voor het verzamelen van kwantitatieve indicatoren

(Uit 'Aandacht in 't Kwadraat)

Hieronder vindt je een aantal **indicatorensets** die in de literatuur en in de praktijk vaak terugkomen en kunnen gelden als maten voor de ruimtelijke concentratie van maatschappelijke kwetsbaarheid. De indicatoren werden gegroepeerd naar gelang ze betrekking hebben op het inkomen van de buurtbewoners, de woningen uit de buurt, de gezinssituaties of de jongeren uit de buurt. Ze staan toegelicht en nog eens schematisch weergegeven samen met de mogelijke informatiebronnen die een lokale beleidsmaker toelaten te beslissen of een bepaalde buurt extra aandacht verdient of niet. De bronnen geven ter bescherming van de privacy meestal alleen cijfers vrij op het gemeentelijk niveau. Dat is uiteraard problematisch voor wie een buurtanalyse wil maken en feitelijk gegevens per statistische sector of buurt ter beschikking zou moeten hebben. Sommige gegevens zijn wel per buurt of statistische sector verkrijgbaar, andere kan men specifiek aanvragen bij de betrokken diensten. In het 'slechtste' geval kan men een beroep doen op de Atlas Kansarmoede (gebaseerd op de Volkstelling van 1991), of op de vernieuwde versie ervan wanneer het een stadsbuurt betreft (Kesteloot e.a. 1996; 2001). De meest bruikbare bron is de Socio-economische Enquête van 2001, die de opvolger van de vroegere Volks- en Woningtelling inhoudt. Dit initiatief behoort tot de bevoegdheid van de Algemene Directie Statistiek (ADS, het vroegere Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS)) op federaal niveau (FOD Economie, 2006). Daarnaast kunnen de Administratie Planning en Statistiek (APS) van de Vlaamse Overheid en de betrokken ministeries op Vlaams niveau materiaal aanleveren, hoewel het betwifelbaar is of men bij deze diensten aan gegevens op buurtniveau kan geraken (Steenessens & Van Regenmortel, 2006). Kind en Gezin en het Lokaal Overleg Platform (LOP) kunnen bruikbare gegevens leveren voor wat betreft de situatie van de jongeren in de buurt. Verder kunnen lokale diensten zoals OCMW en politie, of gegevens uit het gemeentelijke rijksregister dienst doen. Of men nog andere gegevens kan zien te verzamelen in samenwerking met (lokale) organisaties, zoals de huisvestingsmaatschappij, opbouwwerkorganisaties of hulpverleningsinstanties, hangt af van de lokale context. Deze gegevens kunnen dan ook boven het objectief, meetbare niveau treden en voortkomen uit kwalitatieve gesprekken.

Nuttige websites

- Studiedienst Vlaamse Regering, Administratie Planning en Statistiek
<http://aps.vlaanderen.be>
- Kind & Gezin, Kansarmoede-atlas van gezinnen met jonge kinderen, 1999
[www.kindengezin.be/KG/Algemeen/Over Kind En Gezin/Rapporten/](http://www.kindengezin.be/KG/Algemeen/Over%20Kind%20En%20Gezin/Rapporten/)
- Algemene Directie Statistiek, socio- economische enquête 2001
<http://statbel.fgov.be/census/home-nl.asp>
- Websites van de provincie
- Websites van gemeente of stad

Verder kunnen nuttige cijfers opgevraagd worden bij:

- OCMW
- De gemeente (lokaal jeugdbeleidsplan)
- jeugddienst
- Politie
- Comité Bijzondere Jeugdzorg
- Sociale Dienst Jeugdrechtbank
- Lokaal Overleg Platform (LOP)
- VDAB
- Huisvestingsmaatschappij
- ...

Het is afhankelijk van de lokale realiteit, in welke mate de instanties bereid zijn om gegevens ter beschikking te stellen. Het kan een handig hulpmiddel zijn om de opdrachtgever (bv. gemeente of ocmw) of de projectgroep mee in te schakelen om gegevens op te vragen. Zij hebben misschien sneller toegang tot cijferwerk vanuit andere instanties.

D. Werkvormen en instrumenten voor het verzamelen van kwalitatieve indicatoren

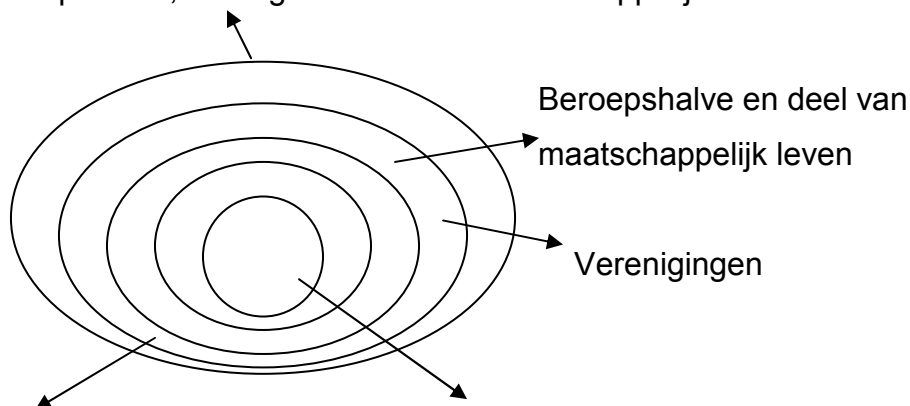
- **Schema kwalitatieve bevraging** (zie bijlage):

Bedoeling van het schema is om een overzichtelijke weergave te krijgen van de verzamelde informatie. Welke indicatoren werden reeds bevroegd en bij welke actoren werd de informatie ingewonnen.

De bevroagde actoren worden in de linkse kolom ingevulde en de verzamelde informatie in de kolommen ernaast, gegroepeerd per indicator

- **Circulaire vragenronde**

Beroepshalve, maar geen deel van maatschappelijk leven

Buurtbewoners

Jongeren

Als hulpmiddel bij het verzamelen van kwalitatieve gegevens kan men zich beroepen op de circulaire vragenronde om te kijken of men informatie heeft verkregen vanuit de verschillende lagen of cirkels rond de jongere en de buurt. Bij het verzamelen van de informatie dient men zowel rechtstreeks betrokkenen (jongeren, buurtbewoners) als intermediairen (wijkagent, verenigingen, JAC,...) te betrekken om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen over de verschillende indicatoren.

- **Interview**

Een interview kan in verscheidene vormen plaatsvinden, afhankelijk van de doelgroep, vertrouwdheid van de vormingswerker met de buurt,...

Het best ga je naar jongeren toe om op een informele manier een gesprek aan te knopen. Vragenlijsten of stylo en papier schrikken af.

Je bereid best een aantal standaardvragen voor rond de indicatoren zodat je nadien de antwoorden makkelijk kunt reproduceren en uitschrijven.

- **Foto's**

Geef jongeren een wegwerpfoto toestel en vraag hen op korte periode foto's te trekken rond de buurt en hun visie erop.

Dit is een gemakkelijke manier om nadien tot gesprek te komen.

Een variant is het uitlenen van een videocamera om tot hetzelfde resultaat te komen.

Je kan ook zelf de buurt intrekken en foto's nemen. Dit wekt de nieuwsgierigheid op en zal je ook vlugger in contact brengen met jongeren of buurtbewoners.

- **Activiteit**

Het organiseren van een activiteit maakt dat je snel en makkelijk jongeren kan bereiken. Bijv. (pana)-voetbal, een playstationtoernooi, muziekatelier,...

Tijdens de activiteit kan er dan een ludieke bevraging zijn rond de buurt.

Het nadeel is dat de deelnemers valse verwachtingen kunnen krijgen naar de toekomst toe. Een leuke activiteit smaakt naar meer.

Maar misschien komt er later geen werking van Arktos meer of zal de werking er helemaal anders uitzien.

- **Tekening van de buurt**

Laat de jongeren de buurt tekenen en bevrage hen waarom bepaalde items wel of net niet op de tekening voorkomen.

Een variant is om met luchtfoto's van de buurt (via Google Earth) de jongeren hun verhaal te laten doen.

- **Buurtvergadering**

Een buurtvergadering nodigt buurtbewoners uit die hun mening willen uiten over hun woonomgeving (en de jongeren). Zij vinden het doorgaans een goed forum om (eindelijk) hun verhaal te kunnen doen.

- **Raster**

Je maakt een raster en neemt een hoop jetons (zoals een 4 op 4 spel). Elke kolom voor het raster staat voor een item: er is voldoende openbaar vervoer, er is lawaaioverlast, er is meer accommodatie nodig voor de jeugd,

...

Buurtbewoners of jongeren mogen jetons in het raster steken. Afhankelijk of ze sterk akkoord gaan of helemaal niet geven ze veel of weinig jetons aan de verschillende items.

- **Enquetes**

Dit kan in verschillende vormen en wordt eerder gebruikt om intermediairen te bevragen: bij interview, telefonisch, schriftelijk, per mail,...

Voordeel dat het standaardvragen zijn en je zodoende makkelijker de antwoorden kan verwerken.

Schema kwalitatieve bevraging

Kwalitatieve knipperlichten	Kenmerken van de woonomgeving	Relatie tussen bewonersgroepen	Beeldvorming in en over de buurt
Bevraagde Actoren			

ARKTOS